

Accountantsverslag 2020 **CONCEPT**

Provincie Zuid-Holland

15 april 2021

Aan Provinciale Staten
van de provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

Datum
15 april 2021

Ons kenmerk

Geachte leden van Provinciale Staten,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 van de provincie Zuid-Holland aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2020 van de provincie Zuid-Holland.

De jaarrekening 2020 van de provincie Zuid-Holland geeft een getrouw beeld

De jaarrekening 2020 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland. Bij deze jaarrekening hebben wij een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

Wij bespreken onze bevindingen met de COR

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de COR en zullen dan ook uw eventuele vragen beantwoorden. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met het college van Gedeputeerde Staten, de provinciesecretaris, de concerndirecteur en de betrokken medewerkers van de afdeling Financiële en Juridische Zaken.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Inhoudsopgave

<u>Bestuurlijke samenvatting controle 2020</u>	4
<u>Bestuurlijke samenvatting controle 2020</u>	5
<u>Inleiding</u>	8
<u>Bevindingen van de controle 2020</u>	11
<u>De financiële positie van uw provincie</u>	12
<u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	15
<u>Interne beheersing</u>	22
<u>Interne beheersing</u>	23
<u>Overige aangelegenheden</u>	26
<u>Overige aangelegenheden</u>	27
<u>Bijlagen</u>	28
<u>Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	29
<u>Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle</u>	30
<u>Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	31
<u>Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020</u>	32
<u>Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	34

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Getrouwheid en rechtmatigheid

- Goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 9,3 miljoen respectievelijk € 27,9 miljoen.

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2020 is ten opzichte van 2019 iets verbeterd. Het eigen vermogen is gestegen en het structurele weerstandsvermogen is verbeterd. Het incidentele weerstandsvermogen is weliswaar licht gedaald. Het incidentele en structurele weerstandsvermogen liggen ruimschoots boven de streefwaarde van de provincie.

COVID-19

- De impact van de Coronacrisis op de jaarrekening 2020 is toegelicht in het jaarverslag. Wij hebben het jaarverslag beoordeeld aan de hand van onze kennis en ervaring uit de controlewerkzaamheden en de gesprekken met medewerkers van de provincie. Wij zijn van mening dat het jaarverslag een juiste weergave geeft van de impact van de Coronacrisis.
- De impact van het thuiswerken op de opzet en werking van de financiële processen is zeer beperkt, onder andere doordat de processen grotendeels al digitaal plaatsvinden. Dit ging overigens niet vanzelf, want het thuiswerken heeft een impact op het welzijn van en de samenwerking tussen de medewerkers van de provincie.
- De impact van de Coronacrisis op de financiële positie ultimo 2020 van de provincie is beperkt. De extra lasten die als gevolg van de Coronacrisis voor rekening komen van de provinciale middelen zijn beperkt. Ook de lagere baten voor de provincie zijn minimaal. De gevolgen van de crisis voor de komende jaren zijn onzeker en vormen een risico en geven wellicht ook kansen.

Interne beheersing

- Met memoriaalboekingen kunnen de reguliere interne beheersingsmaatregelen in andere processen worden doorbroken. Wij constateren dat op het gebied van de interne beheersing het proces van de handmatig ingevoerde memoriaalboekingen verder geoptimaliseerd moet worden.
- Wij kunnen voor de controle van de jaarrekening 2020 niet steunen op de IT-omgeving. Wij hebben daarom gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles. De provincie gaat in samenwerking met ons een routekaart opstellen, waarin een route wordt uitgestippeld voor het verhogen van de kwaliteit van de interne beheersing en de IT-omgeving. Wij hebben daartoe begin 2021 een IT-audit uitgevoerd.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Warmtebedrijf

- De provincie participeert in het Warmtebedrijf Rotterdam en loopt daarmee aanzienlijke risico's. De provincie heeft de waarde van de aandelen in het Warmtebedrijf in het verleden reeds op nihil gezet. Ultimo 2020 heeft de provincie een aantal leningen aan het Warmtebedrijf openstaan voor een bedrag van € 6,9 miljoen exclusief de uitstaande rente. De verschuldigde rente bedraagt € 0,8 miljoen. De provincie heeft voor deze vorderingen geen voorziening voor mogelijke oninbaarheid getroffen, omdat de terugbetaling van de leningen onderdeel is van een herstructureringsplan dat in 2021 ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

Houdstermaatschappij Zuid-Holland

- De provincie heeft de bestaande voorziening verhoogd met € 5,2 miljoen voor de mogelijke duurzame waardevermindering van het aandelenbezit in Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. Dit bedrag is ten laste van de risicoreserve Energiefonds (Energiiq) gegaan. De intrinsieke waarde van de Houdstermaatschappij is € 5,8 miljoen lager dan de boekwaarde van de aandelen in de jaarrekening van de provincie. De lagere intrinsieke waarde is het gevolg van de verliezen van de Houdstermaatschappij. In een voorgaand jaar is reeds € 0,6 miljoen voorzien. De verhoging van de voorziening in 2020 is vanuit verslaggevingsregels noodzakelijk als gevolg van een onvoldoende concreet perspectief op positieve resultaten om de intrinsieke waarde te doen toenemen. Het uitgangspunt van de provincie blijft echter wel dat de participaties na de opstartfase voldoende renderen om de cumulatieve verliezen te compenseren, zodat uiteindelijk sprake is van een revolving fonds.

Innovation Quarter

- Bij Innovation Quarter speelt een vergelijkbare casus als bij de Houdstermaatschappij. De intrinsieke waarde is lager dan de boekwaarde als gevolg van de gecumuleerde verliezen tot en met 2020. Vanuit voorzichtigheid is daarom in 2020 voor Innovation Quarter een voorziening van € 5,0 miljoen getroffen. De dekking van deze last komt uit de bestemmingsreserve Innovation Quarter.

Grondbank Zuidplas

- De voorziening Grondbank Zuidplas is in 2020 aangepast naar aanleiding van de recente ontwikkelingen rondom de Zuidplaspolder. De voorziening is verlaagd van € 9,6 miljoen naar € 6,9 miljoen en is een weergave van het afgenomen risicoprofiel van dit dossier voor de provincie Zuid-Holland.

Vijfheerenlanden

- De gemeente Vijfheerenlanden valt na een grenscorrectie geheel in de provincie Utrecht. Dit moet leiden tot een financiële afwikkeling tussen de provincies Zuid-Holland en Utrecht. De afwikkeling is zoveel als mogelijk verwerkt in de jaarrekening 2020. Met de provincie Utrecht loopt nog een discussie over het restant van een afkoopsom voor het beheer en onderhoud van het Merwedekanaal. Provincie Utrecht heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken gevraagd een besluit te nemen. In de jaarrekening 2020 is geen voorziening of verplichting opgenomen, omdat uw provincie van mening is dat provincie Utrecht geen recht heeft op (een deel van) de afkoopsom. Het risico bedraagt maximaal € 7,5 miljoen.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Uitputting van de kredieten

- Bij de investeringen is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als een inkoopopdracht wordt verstrekt die samen met de gerealiseerde uitgaven en de reeds aangegane verplichtingen boven het door Provinciale Staten vastgestelde krediet uitkomt. Op dit moment heeft de provincie vooral op projectniveau inzicht in de uitputting van kredieten. De provincie heeft geen centraal inzicht in de uitputting van kredieten. In de jaarrekening 2020 wordt daarom hierin geen inzicht gegeven. Uit onze risicogerichte controle op een belangrijk deel van de investeringen blijken geen onrechtmatigheden.

Consistentie verslaggeving

- Bij de controle hebben wij de door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan het proces rondom de verbonden partijen en schattingen. Een voorbeeld hiervan is het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Speerpunten Provinciale Staten

- Provinciale Staten heeft ons een aantal speerpunten meegegeven voor de controle 2020. Meer hierover leest u verderop in dit verslag vanaf bladzijde 20.

Frauderisico-analyse

- De provincie heeft in 2019 een eerste interne frauderisicoanalyse opgesteld. In 2020 en 2021 heeft de provincie gewerkt aan het concretiseren van de analyse. Deze analyse is kwalitatief goed. Het is van belang de frauderisicoanalyse te verankeren in de P&C-cyclus, periodiek te actualiseren en te betrekken in de interne controles.

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2020 verstrekt

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2020 van de provincie Zuid-Holland uitgevoerd en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel getrouwheid en rechtmatigheid bij deze jaarrekening.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op het vermogen of het resultaat van de provincie.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door Provinciale Staten vastgestelde controleprotocol.

Bij één ambitie (programma) is sprake van een overschrijding van de begrote lasten. Deze onrechtmatigheid is in de jaarrekening toegelicht. De overschrijding hebben wij niet meegewogen in ons rechtmatigheidsoordeel.

Coronacrisis

De coronacrisis heeft ook de provincie Zuid-Holland getroffen. Enerzijds doordat alle medewerkers vanaf huis hebben moeten werken. Anderzijds op de activiteiten van de provincie en de financiële positie.

Wij constateren dat het thuiswerken nauwelijks effect heeft gehad op de uitvoering van de financiële processen. Dit ging niet vanzelf, het thuiswerken heeft impact gehad op het welzijn van en de samenwerking tussen de medewerkers van de provincie.

De impact van Coronacrisis op de financiële positie van de provincie is beperkt:

- De impact op de waardering van de bezittingen van de provincie is er nauwelijks.
- De gesubsidieerde activiteiten worden nog steeds uitgevoerd, soms wel met vertraging. Kosten als gevolg van beëindigde activiteiten als gevolg van de Coronamaatregelen zijn er nauwelijks.
- Ook de impact op de inkomsten van de provincie is zeer beperkt.

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening 2020.

De grootste financiële stroom als gevolg van de Coronacrisis heeft betrekking op de beschikbaarheidsvergoeding voor de regionale OV-bedrijven 2020. Het Rijk heeft de provincie hiervoor volledig gecompenseerd.

In 2020 was de impact van de Coronacrisis beperkt, maar de impact op de financiële positie van de provincie in de komende jaren is onzeker. Deze onzekerheid heeft vooral betrekking op het beleid van het Rijk over compensatiemaatregelen 2021 en de wijze waarop wordt omgegaan met de oplopende staatsschuld als gevolg van alle maatregelen 2020 en 2021.

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2020 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2020. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het door Provinciale Staten in vastgestelde normenkader 2020.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2020 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Zuid-Holland

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de provincie, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de publicatieverplichtingen van de WNT.

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de provincie. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de provincie zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2020.

Wij hebben het door Gedeputeerde Staten en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw provincie zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2020.

Wij hebben het door het college toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2020 van uw provincie bestaan onder andere uit:

- Het jaarverslag 2020 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2020 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over o.a. verbonden partijen, weerstandsvermogen, bedrijfsvoering) het jaarverslag. Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van de Gedeputeerde Staten in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Bevindingen van de controle 2020

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

De financiële positie van uw provincie

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw provincie

De vermogenspositie van uw provincie is ten opzichte van 2019 redelijk constant gebleven

In het BBV, de verslaggevingsregels van provincies, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en -bestemming.

Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2020 bedraagt circa € 14 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 27 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2020 € 41 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

Eigen vermogen (in € 1 miljoen)	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	831	809	723
Tussentijdse resultaatbestemming	-27	1	74
Gerealiseerd resultaat	41	21	13
Totaal ('saldo van baten en lasten')	14	22	87
Eigen vermogen per 31 december	845	831	809

In het overzicht hierboven hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2020 46% van het balanstotaal (2019: 48% van het balanstotaal).

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de provincie ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

De financiële positie van uw provincie

Exploitatieresultaat (in € 1 miljoen)

Totale baten		720
Totale lasten	-/-	706
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		14
Bij: onttrekkingen aan reserves		266
Af: stortingen in reserves	-/-	239
Saldo mutaties reserves		27
Gerealiseerd resultaat		41

De exploitatie over 2020 laat een voordelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 14 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 43 miljoen. Dit is een voordeel van € 57 miljoen.

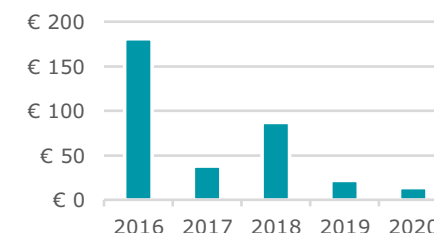
De grootste voordelen ten opzichte van de begroting doen zich voor op de ambities:

- Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland ad € 16 miljoen
- Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland ad € 6 miljoen
- Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland ad € 12 miljoen
- Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland ad € 9 miljoen
- Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland ad € 17 miljoen

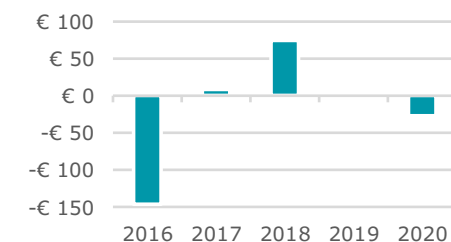
In de programmaverantwoording wordt per ambitie op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. De provincie heeft de verschillen toegelicht en de belangrijkste financiën in kaart gebracht.

Verderop in deze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

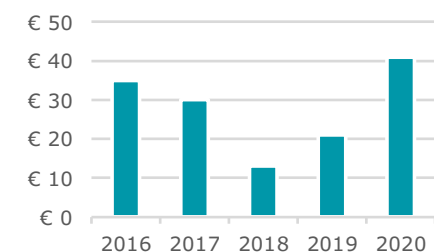
Saldo van baten en lasten

Mutaties in reserves

Gerealiseerd resultaat

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Inleiding

Bevindingen van de
controle 2020

De financiële positie van uw
provincie

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2020

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

De financiële positie van uw provincie

Het weerstandsvermogen is gelijk gebleven

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De provincie Zuid-Holland werkt met een structureel weerstandsvermogen en een incidenteel weerstandsvermogen.

Structureel weerstandsvermogen

Dit zijn de middelen die structureel ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie (structurele risico's) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien, het begrotingssaldo en de onbenutte belastingcapaciteit. De laatste is het verschil tussen de inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting tegen het huidige tarief en wat de inkomsten zouden zijn als de provincie Zuid-Holland het wettelijke maximumtarief zou heffen.

Incidenteel weerstandsvermogen

Dit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers (incidentele risico's) op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve.

Risico's

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van belangrijke risico's en de kans van optreden van het risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen.

Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's. Uw provincie heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is.

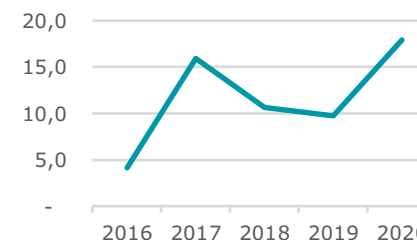
Overigens zijn in deze analyse niet alle belangrijke risico's opgenomen. Risico's die financieel in een project of programma zijn afgedekt, zijn niet in deze analyse opgenomen. De risico's van bijvoorbeeld de grote infrastructurele projecten zijn niet opgenomen in deze analyse.

Conclusie

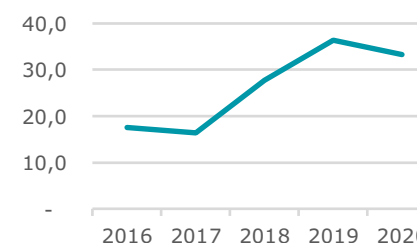
Uit de figuren hiernaast blijken de ratio's voor het structurele en incidentele weerstandsvermogen voor de periode 2016 tot en met 2020. Het risicoprofiel van de provincie is in structureel zin verbeterd. Het incidentele weerstandsvermogen is licht verslechterd, maar de capaciteit is nog altijd een factor van ruim dertig hoger dan de financiële omvang de onderkende risico's.

Ten aanzien van de structurele risico's is sprake van een belangrijke onzekerheid over de meerjarige effecten van de Coronacrisis op de overheidsfinanciën van het Rijk en daarmee ook de provincie.

Structureel weerstandsvermogen

Incidenteel weerstandsvermogen

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Warmtebedrijf

De provincie participeert door middel van aandelen en leningen in het Warmtebedrijf Rotterdam en loopt daarmee aanzienlijke risico's. De provincie heeft de waarde van de aandelen in het Warmtebedrijf in het verleden reeds op nihil gezet. Daarmee is het risico wat betreft de waarde van de aandelen afgedekt.

Ultimo 2020 heeft de provincie een aantal leningen aan het Warmtebedrijf openstaan voor een bedrag van € 6,9 miljoen exclusief de uitstaande rente. De verschuldigde rente bedraagt € 0,8 miljoen. De provincie heeft voor deze vorderingen geen voorziening voor mogelijke oninbaarheid getroffen, omdat de terugbetaling van de leningen onderdeel is van een herstructureringsplan dat in 2021 ter besluitvorming zal worden voorgelegd. De risico's van het dossier Warmtebedrijf zijn in de jaarstukken en op andere momenten met Provinciale Staten gedeeld.

Houdstermaatschappij Zuid-Holland

De provincie heeft de bestaande voorziening voor de mogelijke duurzame waardevermindering van het aandelenbezit in Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. vanuit het voorzichtigheidsbeginsel in de verslaggeving verhoogd met € 5,2 miljoen.

De intrinsieke waarde van de vennootschap is ultimo 2020 € 5,8 miljoen lager dan de boekwaarde van de aandelen in de jaarrekening van de provincie. Hierin was reeds € 0,6 miljoen voorzien.

De lagere intrinsieke is het gevolg van de verliezen van de Houdstermaatschappij. De provincie heeft geen concreet perspectief op positieve resultaten om de intrinsieke waarde te doen toenemen. De lasten van de dotatie zijn ten laste van de risicoreserve Energiefonds (Energiiq) gebracht. De Houdstermaatschappij is in 2017 opgericht met de volgende twee uitgangspunten:

- a) De deelneming in Energiiq is een revolving fonds. De participaties van Energiiq genereren uiteindelijk voldoende opbrengsten ter dekking van de lasten. De participaties worden verkocht als de financiering niet meer nodig is en komen zodoende beschikbaar voor nieuwe participaties.
- b) Er is sprake van een "badkuipmodel". De eerste jaren moet geïnvesteerd worden en zullen verliezen worden geleden. Na enkele jaren zal de portefeuille voldoende omvang hebben en zullen de financiële resultaten verbeteren. De Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. zit momenteel onderin de badkuip.

Dit is nog steeds het uitgangspunt van de provincie en de Houdstermaatschappij. De voorziening is nodig, omdat de cumulatieve verliezen van de vennootschap € 5,8 miljoen bedragen en er op dit moment nog onvoldoende concrete vooruitzichten zijn om dit verlies goed te maken. De provincie is momenteel hierover in gesprek met de fondsbeheerder.

Innovation Quarter

Bij Innovation Quarter speelt eenzelfde casus als bij de Houdstermaatschappij. De intrinsieke waarde is € 5,0 miljoen lager dan de boekwaarde per 31 december 2020.

De intrinsieke waarde is lager dan de boekwaarde als gevolg van de gecumuleerde verliezen tot en met 2020. Vanuit voorzichtigheid is daarom in 2020 voor Innovation Quarter een voorziening getroffen. De dekking van deze last komt uit de bestemmingsreserve Innovation Quarter.

De provincie heeft nog steeds het uitgangspunt dat ook Innovation Quarter uit de "badkuip" komt en zodoende een revolving fonds wordt. De provincie is hierover in gesprek met Innovation Quarter.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Inzicht in kredieten

De provincie heeft geen centraal inzicht in de uitputting van de kredieten. Dit inzicht is er wel op projectniveau. Door het ontbreken van een centraal inzicht is het instrument voor de Provinciale Staten voor het uitvoeren van de controlerende taak op de investeringen niet optimaal.

De kredieten zijn onderdeel van het budgetrecht van de Provinciale Staten en valt daarmee onder de begrotingsrechtmatigheid. De jaarrekening is een logische plek voor de verantwoording hierover aan de Provinciale Staten. Vanaf 2021 moet Gedeputeerde Staten een onderbouwd rechtmatigheidsoordeel in de jaarrekening opnemen over de mate waarin binnen de kredieten is gehandeld.

In de jaarrekening 2020 is de verantwoording over de kredieten beperkt tot de begrote en gerealiseerde uitgaven van jaarschijf 2020 van de in 2020 in gebruik genomen investeringen.

Het grootste deel van de investeringen is ultimo 2020 nog onder handen en is niet meegenomen in deze verantwoording. Bovendien wordt met dit overzicht geen inzicht gegeven in de uitputting van het krediet, namelijk het verschil tussen door Provinciale Staten goedgekeurde krediet en de cumulatieve uitgaven tot en met 2020 en de reeds vastgelegde middelen via verstrekte opdrachten.

Bij de investeringen is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als een inkoopopdracht wordt verstrekt die samen met de gerealiseerde uitgaven en de reeds aangegane verplichtingen boven het door Provinciale Staten vastgestelde krediet uitkomt.

Er is geen centraal inzicht, omdat er geen overkoepelende standaardrapportages uit de financiële administratie beschikbaar zijn. Projectmanagers en budgetbeheerders hebben elk hun eigen rapportage voor het financieel beheer van het project.

Wij hebben een steekproef uitgevoerd om vast te stellen dat de uitgaven tot en met 2020 nog binnen het krediet vallen. Uit onze risicogerichte controle op een belangrijk deel van de investeringen blijken overigens geen onrechtmatigheden.

Wij adviseren om een standaardrapportage te ontwikkelen, waaruit de kredieten, de cumulatieve uitgaven, de uitgaven van een boekjaar en de aangegane verplichtingen blijken. Dit overzicht kan gebruikt worden ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording van Gedeputeerde Staten, het uitvoeren van de controlefunctie van de afdeling Financien en Juridische Zaken en het verschaffen van inzicht in de investeringen aan Provinciale Staten.

Voorziening groot onderhoud MJOP gebouwen

De provincie heeft een nieuw meerjarig onderhoudsplan laten opstellen voor het groot onderhoud aan het provinciehuis. Dit plan ligt ten grondslag aan de voorziening groot onderhoud MJOP gebouwen. Met de voorziening worden de jaarlijkse kosten van het groot onderhoud geëgaliseerd, terwijl de uitgaven per jaar aanzienlijk kunnen verschillen.

Op basis van het nieuw onderhoudsplan wordt vanaf 2020 jaarlijks € 1,0 miljoen in de voorziening gestort. De werkelijke uitgaven worden ten laste gebracht van de voorziening. Wij constateren dat in 2020 € 758.000 ten laste van de voorziening is gebracht. De uitgaven 2020 hebben echter geen betrekking op groot onderhoud, maar onder andere op storingsonderhoud. Voor dergelijke kosten kan geen voorziening gevormd worden, omdat de omvang redelijkerwijs vooraf niet geschat kan worden. Door de afwijkende uitgaven 2020 ontstaat het risico dat de voorziening nu onvoldoende middelen bevat voor het uitvoeren van het onderhoudsplan. Een eventueel tekort kan opgevangen worden door een verhoging van de jaarlijkse dotatie vanaf 2021.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorziening Grondbank Zuidplas

De provincie heeft eind maart 2021 een bestuurlijke overeenkomst gesloten met de andere deelnemers van de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas voor de ontwikkeling van de Zuidplaspolder. Daarmee is een belangrijke stap gezet voor het realiseren van de beoogde gebiedsontwikkeling.

De provincie heeft in 2011 een voorziening Grondbank Zuidplas gevormd voor het aandeel in het negatief eigen vermogen van de grondbank. Vanaf dat moment heeft de grondbank haar jaarlijkse exploitatielasten (vooral financieringslasten) doorbelast aan de deelnemers.

Door de bestuurlijke overeenkomst is vanaf 2021 geen bijdrage van de deelnemers in de jaarlijkse exploitatielasten meer nodig. Ook het negatieve eigen vermogen van de grondbank wordt met de bestuurlijke overeenkomst goedge maakt. De voorziening zou daarmee kunnen vrijvallen. De bestemmingsplanprocedures moeten echter nog in gang worden gezet en de doorlooptijd en de uitkomsten daarvan zijn nog onzeker. Daarom wordt de voorziening voorlopig gehandhaafd op het niveau van het provinciale aandeel in het negatief eigen vermogen van de grondbank. Dit betekent dat de voorziening is verlaagd van € 9,6 miljoen naar € 6,9 miljoen.

Vijfheerenlanden

De gemeente Vijfheerenlanden valt na een grenscorrectie geheel in de provincie Utrecht. Dit moet leiden tot een financiële afwikkeling tussen de provincies Zuid-Holland en Utrecht. De afwikkeling is zoveel als mogelijk verwerkt in de jaarrekening 2020. Met de provincie Utrecht loopt nog een discussie over het restant van een afkoopsom voor het beheer en onderhoud van het Merwedekanaal. Provincie Utrecht heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken gevraagd een besluit te nemen. In de jaarrekening 2020 is geen voorziening of verplichting opgenomen, omdat uw provincie van mening is dat provincie Utrecht geen recht heeft op (een deel van) de afkoopsom. Het risico bedraagt maximaal € 7,5 miljoen.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2020, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 193, 194 en 195 van de Provinciewet en moeten door Provinciale Staten zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 216 van de Provinciewet.

Het systeem van budgetbeheer en budgetbewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan Provinciale Staten, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan Provinciale Staten van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van Provinciale Staten. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV.

Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. De overschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lasten per programma. Uit de jaarstukken blijkt bij één ambitie sprake van een overschrijding van de begrote lasten. Dit betreft de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland. Zoals uit de tabel hieronder blijkt, telt de overschrijding op basis van de criteria in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV niet mee voor het accountantsoordeel.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijding naar de toelichting in de programmaverantwoording en de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in de jaarrekening. De kostenoverschrijding die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben - gezien de oorzaak en de toelichting - geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

De geconstateerde overschrijdingen van de lasten, die formeel onrechtmatig zijn, hebben geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Begrotingsoverschrijdingen

Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland (overschrijding van € 5,5 miljoen)

Door de Coronacrisis maken veel minder personen gebruik van het openbaar vervoer. Het Rijk, de provincies en de OV-bedrijven hebben afspraken gemaakt over de financiële gevolgen hiervan. Het Rijk verstrekt de OV-bedrijven, via de provincies, een beschikbaarheidsvergoeding waarmee de infrastructuur in stand kan worden gehouden. De uitkeringen door de provincie Zuid-Holland aan de OV-bedrijven en de vergoeding van het Rijk aan de provincie zijn niet verwerkt in de begroting van provincie Zuid-Holland. Deze transacties veroorzaken de overschrijding op de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland.

De overschrijding telt niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel. De overschrijding wordt namelijk volledig gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten (de vergoeding van het Rijk). Tevens zijn de Provinciale Staten in 2020 tijdig geïnformeerd over deze extra lasten.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

In dit hoofdstuk komen de speerpunten van de Provinciale Staten aan bod

Als onderdeel van de accountantscontrole op de jaarrekening van de provincie Zuid-Holland, is Provinciale Staten in de gelegenheid gesteld specifieke aandachtspunten mee te geven waarover wij rapporteren. Door Provinciale Staten zijn de volgende aandachtspunten aan ons meegegeven:

- De financiële verplichtingen in het kader van het Warmtebedrijf
- Samenspel PZI en begroting
- Fonds Nazorg
- Inzicht in renterisico's
- Transparantie van de verantwoordingsstukken
- Reserves
- Veiligheid
- De voorspellende waarde van de begroting

De financiële verplichtingen in het kader van het Warmtebedrijf

In het vorige hoofdstuk zijn wij ingegaan op de situatie rondom het Warmtebedrijf. De provincie heeft een inspanningsverplichting om het Warmtebedrijf tot een succesvolle business case te maken. De gevraagde besluiten van de Provinciale Staten zullen komende maanden worden voorgelegd. Daarin zullen ook de verplichtingen worden opgenomen.

Samenspel PZI en begroting

Uw provincie heeft een Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI). Het is de financiële uitwerking van nieuwe investeringen en onderhoud van bestaande infrastructuur over een langere periode gericht op de doelstellingen van de provincie op het terrein van bereikbaarheid.

Wij constateren dat volgens de methodiek geen sprake kan zijn van een overschrijding van de investeringen op totaalniveau. Indien een infrastructureel project duurder uitpakt en leidt tot hogere kapitaalslasten, dan wordt dat gecompenseerd door een aanpassing elders in het programma. Dit kan zijn een versobering van een project of het schrappen of uitstellen van een project. In het PZI is de keuze tussen het niveau van de infrastructurele voorzieningen en de beschikbare middelen in de methodiek opgesloten. Financiële resultaten hebben gevolgen voor de kwaliteit van de voorzieningen die door of met behulp van de provincie worden gerealiseerd.

Volledigheidshalve verwijzen wij naar onze bevinding op pagina 16 dat een centraal inzicht in de uitputting van de kredieten ontbreekt.

Fonds Nazorg

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2020 van de Provinciaal fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Zuid-Holland uitgevoerd en afgerond. Wij hebben 29 maart 2021 een goedkeurende controleverklaring verstrekt. In de aanbiedingsbrief van de controleverklaring hebben wij de belangrijkste bevindingen gerapporteerd.

Op deze plek brengen wij het volgende onder uw aandacht. Het jaarlijkse rendement van de beleggingen lag in 2020 boven de rekenrente van 4,55% die wordt gebruikt voor de berekening van de contante waarde van de voorziening. Toch is het absolute bedrag van het rendement onvoldoende om de voorziening met 4,55% op te hogen. Het verschil komt ten laste van de provincie. Dat komt omdat de voorziening hoger is dan de omvang van de belegde middelen. Een deel van de voorziening wordt namelijk gedekt door een vordering op de provincie van € 4,0 miljoen. Dit bedrag kan niet belegd worden. Wij adviseren de provincie Zuid-Holland te overwegen de vordering van Fonds Nazorg te voldoen, zodat de voorziening op het juiste niveau gebracht wordt en over de volledige omvang beleggingsrendement behaald kan worden.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Inzicht in renterisico's

De provincie Zuid-Holland hanteert het dakpan-principe bij de financiering van de provinciale investeringen. Dit betekent dat de financieringsbehoefte wordt opgeknipt in meerdere leningen met een verschillende begindatum en einddatum. Hiermee wordt bereikt dat bij een stijgende rente de provincie niet ineens wordt geconfronteerd met een grote toename van de rentelasten. De provincie kan stapsgewijs inspelen op een stijgende rente.

De leningenportefeuille van de provincie heeft op dit moment een relatief hoge rentelast. Een belangrijk deel van de leningenportefeuille is aangegaan in 2005 en 2007 met een hogere marktrente. Momenteel kan de provincie veel goedkoper lenen. Het aandeel van de oude leningen op 31 december 2020 is € 300 miljoen met een gemiddelde rentevoet van 4,56%. De nieuwe leningen, aangetrokken in 2019 en 2020, bedragen € 258 miljoen met een gemiddelde rentevoet van 0,56%.

De huidige tendens is dat de gemiddelde rentelast door herfinanciering afneemt. Deze tendens zal zich ook de komende jaren doorzetten. De provincie heeft voor de jaren 2021 tot en met 2023 al € 300 miljoen aan forward leningen aangetrokken. Deze leningen gaan gedeeltelijk gebruikt worden voor de herfinanciering van aflopende oudere leningen met een hogere rentelast.

Transparantie van de verantwoordingsstukken

Het jaarverslag en de jaarrekening 2020 zijn opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsregels. De algemene eis is dat het jaarverslag inzicht geeft in de drie w-vragen over het gevoerde beleid en beheer. De jaarrekening moet inzicht geven in het vermogen en resultaat van het verantwoordingsjaar. De jaarstukken moeten ook een consistente tegenhanger van de begroting zijn.

Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening een juiste en volledige weergave is van het vermogen per 31 december 2020 en resultaat over 2020. Het jaarverslag toetsen wij marginaal, dat wil zeggen dat wij kennis nemen van het jaarverslag en beoordelen dat het verenigbaar is met de jaarrekening en met de verkregen kennis uit onze controlewerkzaamheden.

Omdat de jaarstukken een openbaar document zijn, moet de provincie bij het opstellen rekening houden met haar belangen. Het college van Gedeputeerde Staten moet soms terughoudend zijn in het delen van informatie via de jaarstukken om het provinciaal belang niet te beschadigen. In dergelijke gevallen worden de leden van Provinciale Staten vertrouwelijk geïnformeerd.

Reserves

Wij hebben de rechtmatigheid van de mutaties in de reserves onderzocht en vastgesteld. In afgelopen jaren zijn wel middelen van de Rijksoverheid ontvangen en in beperkte mate toegevoegd aan een bestemmingsreserve van de provincie. Dit was legitiem, omdat de middelen door het Rijk via de algemene uitkering zijn uitbetaald. Eind 2020 heeft Rijk besloten deze middelen alsnog als een specifieke uitkering aan te merken. Lagere overheden is gevraagd een verantwoording via de SiSa-bijlage te overleggen. De resterende middelen zijn door uw provincie in 2020 uit het eigen vermogen gehaald en als geormerkte middelen van derden aangemerkt. Deze verwerking is juist, omdat de Provinciale Staten hierin geen andere keuze had kunnen maken.

Veiligheid

De medewerkers hebben een groot deel van 2020 vanaf huis gewerkt. De provincie heeft dit in technische zin mogelijk gemaakt. Door middel van een zogenaamde VPN-verbinding is de gegevensuitwisseling tussen de servers van de provincie en de apparatuur bij de medewerkers thuis voldoende beveiligd. De medewerkers maken gebruik van door de provincie beschikbaar gestelde apparatuur.

Wij verwijzen op deze plek wel naar pagina 24 voor onze bevindingen over toegangsbeheer en logische toegangsbeveiliging.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De voorspellende waarde van de begroting

De provincie is in 2016 gestart met het project “Versnellen, voorspellen en vertellen”. Tot en met 2016 was sprake van een relatief groot verschil tussen het begrote en het gerealiseerde saldo van baten en lasten. Zoals uit de tabel hiernaast blijkt, is het relatieve verschil na 2016 duidelijk afgenomen. In 2020 is sprake van een stijging, maar dit was een uitzonderlijk jaar doordat door de Coronacrisis diverse activiteiten niet of anders hebben plaatsgevonden. In de jaarrekening 2020 is goed inzicht gegeven in de verschillen tussen begroting en realisatie. Wij adviseren u de komende jaren, mede gelet op de impact van de coronacrisis en uw investeringsagenda, de verschillen tussen begroting en realisatie en de toelichting erop in de P&C producten te blijven monitoren.

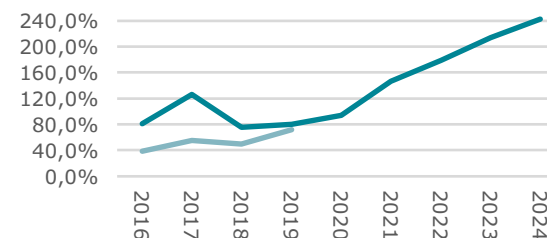
Een aandachtspunt voor de komende jaren is en blijft de ontwikkeling van de schuldquote en de solvabiliteit. Deze verplichte kengetallen liggen momenteel nog op het als financieel gezond aangemerkt niveau, maar zullen volgens de ramingen van de provincie verslechteren. Dit hangt nauw verband met uw investeringsprogramma.

Wij constateren wel dat de stijging van de schuldquote minder snel gaat dan aanvankelijk geraamd. Dit is ook zichtbaar in de meerjarenbegrotingen. De schuldquotes in de meerjarenbegroting 2021 zijn bijvoorbeeld lager dan de schuldquotes voor dezelfde jaren in de meerjarenbegroting 2020. Het volume van de jaarlijkse investeringen blijft achter bij de ramingen.

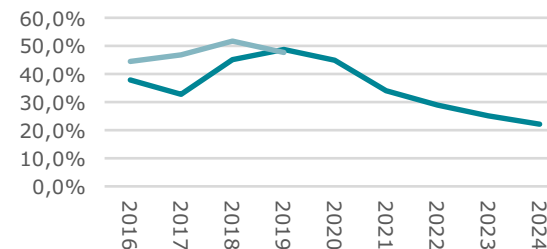
Wij adviseren u in de P&C-rapportages aandacht te blijven schenken aan de ontwikkeling van de schuldquote en de met de investeringen samenhangende risico's.

Jaar	Bedragen x € 1 miljoen			
	begroot saldo van baten en lasten	gerealiseerd saldo van baten en lasten	verschil in €	verschil t.o.v. de begrote lasten
2016	€ 50	€ 181	€ (131)	18%
2017	€ 32	€ 38	€ (6)	1%
2018	€ 44	€ 87	€ (43)	7%
2019	€ (17)	€ 22	€ (39)	6%
2020	€ (43)	€ 15	€ (58)	8%

Schuldquote

Solvabiliteitsratio

Interne beheersing

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Interne beheersing

Dit zijn de belangrijkste bevindingen ten aanzien van de interne beheersing

Memoriaalboekingen

Met memoriaalboekingen kunnen de reguliere interne beheersingsmaatregelen in andere processen worden doorbroken. Wij constateren dat de interne beheersing van de handmatig ingevoerde memoriaalboekingen verder geoptimaliseerd moet worden.

De provincie heeft geautomatiseerde en handmatige memoriaalboekingen. Dit is inherent aan het administratieve proces. De handmatige memoriaalboekingen krijgen een verhoogde aandacht in onze controle, omdat de administratieve uitkomst van een andere proces met voldoende controle-technische functiescheiding via handmatige memoriaalboekingen gewijzigd kan worden.

Wij constateren dat in het administratieve proces geen interne controle op de handmatig ingevoerde memoriaalboekingen wordt uitgevoerd. Het risico is dat er boekingen onjuist of onterechte worden ingevoerd en verwerkt. Verder blijkt uit onze gesprekken met betrokken medewerkers dat het mogelijk is om een memoriaalboeking in te voeren en te verwerken zonder voorafgaande goedkeuring door de budgethouder. Tenslotte is niet altijd helder op welke punten een budgethouder een voorgestelde memoriaalboeking controleert.

Wij hebben om deze redenen ook voor 2020 een gegevensgerichte controle op de memoriaalboekingen uitgevoerd. Uit deze controle zijn geen materiele afwijkingen gekomen.

Beheersing investeringsprojecten

Binnen de provincie is sprake van diverse grote investeringsprojecten. Wij voeren, naast de reguliere jaarrekeningcontrole, controles uit op de specifieke verantwoordingen van diverse projecten.

De (risico)beheersing van deze projecten is een aandachtspunt, omdat de risico's onder andere gevolgen kunnen hebben op de bijdragen van derden, de financiële uitkomsten en het imago van de provincie. Tussentijds accuraat zicht op de uitnutting van deelbudgetten en de daarbij horende financiering is hierom van belang.

Wij hebben vastgesteld dat sprake is van correcties die achteraf bij een project worden doorgevoerd in reeds afgesloten jaren. De doorgevoerde correcties hebben betrekking op kosten die niet-subsidiabel zijn en hebben overigens geen materiële invloed op de jaarrekening. Deze correcties komen het voorgenoemde accurate inzicht in de uitputting van deelbudgetten niet ten goede. De tussentijdse sturingsinformatie is hierdoor niet optimaal.

Digitalisering subsidieproces

U maakt voor het proces omtrent subsidieverstrekingen gebruik van een subsidie automatiseringssysteem (BPMOne). Hierin zijn een aantal processtappen gedigitaliseerd, maar ook zijn er fysieke brondocumenten waaruit de ingestelde beheersmaatregelen blijken. Op deze wijze hebben wij voor 2020 en eerdere jaren, voldoende beheersmaatregelen en daarmee controletechnische functiescheiding geconstateerd in het proces rondom de subsidieverstrekingen.

Het doel is om het gehele proces verder te digitaliseren, waarbij er een koppeling kan ontstaan met de financiële administratie. Dat betekent dat de huidige geïdentificeerde beheersmaatregelen worden omgezet naar beheersmaatregelen die in dit nieuwe systeem worden geïmplementeerd. Fysieke brondocumentatie zal verdwijnen.

Een IT-audit op dit systeem is daarmee noodzakelijk om zekerheid te verkrijgen over de General IT Controls en Application Controls die in de toekomst worden ingericht in dit nieuwe systeem.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Interne beheersing

Bevindingen IT-audit

Informatiebeveiliging is een onlosmakelijk onderdeel geworden van onze samenleving. Dagelijks werken we met digitale oplossingen, zowel privé als zakelijk. Door gebruik van het internet, bedrijfsnetwerken en -applicaties hebben alle organisaties, ongeacht hun omvang, te maken met aan cyber gerelateerde risico's, zoals cyberaanvallen, hacks of andere vormen van cybercrime. Als cyberrisico's zich voordoen, kunnen deze een significante impact hebben op de (financiële) systemen en de interne beheersing, en daarmee uiteindelijk ook op de jaarrekeningcontrole.

Toenemende digitalisering binnen de processen van de provincie maakt dat de provincie Zuid-Holland bovendien steeds afhankelijker wordt van de betrouwbaarheid technologie en data. Het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van deze technologie en de beveiliging hiervan, is fundamenteel om de kwaliteit van de dienstverlening te kunnen waarborgen.

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een aantal generieke IT-controls op het gebied van logische toegangsbeheer en wijzigingsbeheer in opzet en bestaan getoetst. Effectieve generieke IT-controls zien toe op een betrouwbare informatieverwerking. Onze werkzaamheden zagen toe op de applicatie CODA (financiële administratievoering), de onderliggende database van CODA en het netwerk domein.

Wij signaleren dat er verbeteringen mogelijk zijn ter versterking van de interne beheersing van de provincie Zuid-Holland, welke de aandacht van management behoeven. De risico's die wij hebben gesignaleerd, houden verband met de logische toegangsbeveiliging van de systemen. Er worden bijvoorbeeld geen periodieke reviews uitgevoerd op de juistheid van gebruikerstoegang en gebruikersrechten en daarnaast zijn er gebreken in het beleid met betrekking tot wachtwoordinstellingen.

In dit kader bevelen wij de provincie aan om een geformaliseerd IT-control raamwerk op te stellen om te borgen dat IT-controls afdoende worden ontworpen, geïmplementeerd zijn en gedurende het jaar. Hierbinnen dienen ten aanzien van logische toegangsbeveiliging controls rondom het toekennen, verwijderen en beoordelen van gebruikerstoegang aanwezig te zijn, alsmede het borgen dat hoge rechten toegang beperkt is tot geautoriseerd personeel en gemonitord wordt.

Een geformaliseerd IT-control raamwerk versterkt de betrouwbaarheid van de informatieverwerking binnen de relevante IT-systemen van de provincie. Dit draagt ook bij in het toewerken naar een organisatiegerichte controleaanpak als onderdeel van de jaarrekeningcontrole.

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Inleiding

Bevindingen van de
controle 2020

De financiële positie van uw
provincie

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2020

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Interne beheersing

Rechtmatigheidsverantwoording

Uw provincie dient vanaf de jaarrekening 2021 een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarstukken. Gedeputeerde Staten zal een uitspraak moeten doen over de vraag of het afgelopen jaar rechtmatig is gehandeld. Wij zullen vanaf 2021 toetsen op de uitspraak over de rechtmatigheid een juiste weergave geeft. De provincie heeft een plan van aanpak over de wijze waarop Gedeputeerde Staten tot deze uitspraak kan komen.

De uitgangspunten voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn als volgt:

- De rechtmatigheidsverantwoording is een onderdeel van de jaarrekening. Dit is een te hanteren standaardtekst waarin alleen op hoofdlijnen eventuele onrechtmatigheden boven de zogenaamde verantwoordingsgrens moeten worden opgesomd.
- De toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording komt in de paragraaf Bedrijfsvoering van het jaarverslag. Het college van Gedeputeerde Staten heeft hier meer vrijheid om eventuele onrechtmatigheden toe te lichten.

- Provinciale Staten stellen een verantwoordingsgrens tussen 0 en 3% vast. Deze verantwoordingsgrens is het bedrag waarboven het college van Gedeputeerde Staten Provinciale Staten moet informeren over geconstateerde fouten en onduidelijkheden inzake de rechtmatigheid. Door de omvang van de provincie Zuid-Holland is een grens van 1% het meest passend.

- De scope is gelijk aan de financiële rechtmatigheid zoals die nu reeds is uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV. Het gaat alleen om de rechtmatigheidscriteria die geen getrouwe beeldcriteria zijn (voorwaarden-, begrotings-, en misbruik- en oneigenlijk gebruikscriterium).

De voornaamste gevolgen voor de provincie Zuid-Holland zijn:

- Het college van Gedeputeerde Staten treedt in overleg met Provinciale Staten over de te hanteren verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording.

- Uw provincie identificeert de belangrijkste rechtmatigheidsrisico's in aansluiting op de toetsingscriteria, en neemt deze op in een controleplan. Voorts moet worden bepaald op welke wijze deze rechtmatigheidsrisico's worden afgedekt (via systeemgerichte en gegevensgerichte (verbijzonderde controles). Het controleplan moet met het college van Gedeputeerde Staten worden afgestemd en structureel worden ingebed in de P&C-cyclus.
- Uw provincie dient rekening te houden met eventuele verbonden partijen (met name gemeenschappelijke regelingen), van welke de fouten en onzekerheden meegenomen moeten worden in de rechtmatigheidsverantwoording van de provincie. Dit geldt met name voor gemeenschappelijke regelingen die taken in mandaat uitvoeren, zoals het geval is bij serviceorganisaties (belastingen, salarissen).
- In constructieve samenwerking met Team AO/IC zijn de voorbereidingen op de rechtmatigheidsverantwoording in gang gezet. Hierbij volgen wij tevens een traject met meer inzet van data-analyse en aandacht voor soft-controls.

Overige aangelegenheden

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake financiële verslaggeving.

Wij hebben van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met college en ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle.

Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de provincie de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

De beoordeling door het college van Gedeputeerde Staten van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of overtredingen van wet- en regelgeving

Het college van Gedeputeerde Staten is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptie-wetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook provincies in toenemende mate te maken krijgt met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij u verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of overtreding van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat de directie daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met Provinciale Staten. Tijdens deze gesprekken heeft u aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In onze voorgaande rapportages hebben wij u geattendeerd op het belang van periodieke (fraude)risicoanalyses als vast onderdeel van uw interne beheersomgeving.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

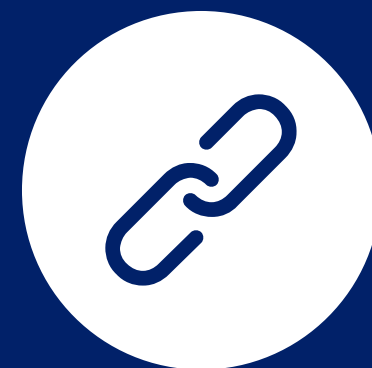
De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij Gedeputeerde Staten, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	€ 0	€ 0
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	€ 0	€ 0
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	€ 0	€ 0
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	€ 0	€ 0
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 0	€ 0
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	€ 0	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	€ 0	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	€ 0	
Overige rechtmatigheidsfouten	€ 0	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 0	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2020 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid	€ 0	€ 0
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 0	€ 0
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	€ 0	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	€ 0	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	€ 0	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid (PGB)	€ 0	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 0	

Wij hebben van Gedeputeerde Staten een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin Gedeputeerde Staten het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Gedeputeerde Staten heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2020 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om Provinciale Staten in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat Provinciale Staten deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing.	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan.

SiSa code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	n.v.t.	€ 0	
C25	Beleidsregeling subsidies Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	n.v.t.	€ 0	
C26	Culturele voorzieningen provincies	n.v.t.	€ 0	
C41	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw	n.v.t.	€ 0	
E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020	n.v.t.	€ 0	
E10	Specifieke uitkering snelfietsroutes	n.v.t.	€ 0	
E12	Regeling specifieke uitkering N-wegen	n.v.t.	€ 0	De bestedingen 2020 kunnen niet gespecificeerd worden, omdat de kosten onderdeel zijn van een werk. Daarom is de verantwoorde besteding 2020 € 0. De provincie gaat in 2021 in overleg met het ministerie.
E18	Waterstofbussen	n.v.t.	€ 0	
E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	n.v.t.	€ 0	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

 Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Inleiding

 Bevindingen van de controle 2020

De financiële positie van uw provincie

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

 Interne beheersing

Interne beheersing

 Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

 Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Vervolg van de tabel met bevindingen controle SiSa-bijlage 2020.

SiSa code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	n.v.t.	€ 0	De besteding 2020 bestaat uit het saldo van de lasten 2020 van toegezegde subsidies en de baten als gevolg van lagere vaststellingen van subsidies uit vorige jaren.
E40	Truckparking lead partnership	n.v.t.	€ 0	
F12	Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	n.v.t.	€ 0	
L1	Jong Leren Eten-uitkeringen	n.v.t.	€ 0	
L4	Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam)	n.v.t.	€ 0	De bestedingen 2020 zijn inclusief enkele nagekomen lasten die betrekking hebben op 2019. Het ministerie van LNV heeft de vergelijkbare situatie voor 2019 goedgekeurd.
L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	n.v.t.	€ 0	
L10	Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden	n.v.t.	€ 0	
Totaal		n.v.t.	€ 0	

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Inleiding

Bevindingen van de
controle 2020

De financiële positie van uw
provincie

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2020

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Zuid-Holland

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de provincie Zuid-Holland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Bestuurlijke samenvatting
controle 2020

Inleiding

Bevindingen van de
controle 2020

De financiële positie van uw
provincie

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2020

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwde of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om komend boekjaar teamleden bij de provincie Zuid-Holland te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de provincie Zuid-Holland

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de provincie die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de provincie of een bij de provincie betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL", its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global" and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte network" is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.